

STANOWISKO KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 13 lipca 2022 r.

w sprawie skarg rozpoznawanych przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka:

nr 9988/22 (Joanna Hetnarowicz-Sikora p-ko Polsce);

nr 8687/22 (Agnieszka Niklas-Bibik p-ko Polsce)

nr 8076/22 (Marzanna Piekarska-Drażek p-ko Polsce);

W odpowiedzi na pisma:

- 1) z dnia 13 czerwca 2022 r., sygn. DPT.432.143.2022/16 w przedmiocie skargi *Joanny Hetnarowicz-Sikory p-ko Polsce*, nr 9988/22;
 - 2) z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. DPT.432.139.2022/21 w przedmiocie skargi *Agnieszki Niklas-Bibik p-ko Polsce*, nr 8687/22;
 - 3) z dnia 15 czerwca 2022 r., sygn. DPT.432.261.2022/2 w przedmiocie skargi *Marzanny Piekarskiej-Drażek p-ko Polsce*, nr 8076/22
- z uwzględnieniem konieczności sporządzenia przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej odpowiedzi na pytania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia stanowisko o następującej treści:

- 1. Skargi Joanny Hetnarowicz-Sikory p-ko Polsce, nr 9988/22, Agnieszki Niklas-Bibik p-ko Polsce, nr 8687/22 oraz Marzanny Piekarskiej-Drażek p-ko Polsce nr 8076/22 są niedopuszczalne;**
- 2. Artykuł 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5, 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), zwanej dalej jako: „Konwencja”, w jego części cywilnej nie miał zastosowania do postępowań w sprawach ww. Skarżących, w odniesieniu do zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych Skarżących;**
- 3. Skarżące mają zagwarantowane prawo do sądu wraz z wszystkimi konsekwencjami procesowymi z tego wynikającymi; Zarządzenie o przerwie w czynnościach służbowych ma charakter tymczasowy i nie kończy postępowania.**

4. **Niezależnie od faktu, że art. 6 ust. 1 Konwencji nie ma zastosowania do spraw Skarżących, postępowanie przed Izłą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego nie naruszało prawa Skarżących do niezależnego i niezawisłego sądu ustanowionego ustawą;**
5. **Skarżącym zapewniono wszelkie standardy w postępowaniu przed Izłą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, zgodnie z wymogiem jaki w odniesieniu do spraw karnych i cywilnych przewiduje art. 6 ust. 1 Konwencji;**
6. **Artykuł 6 ust. 1 Konwencji nie może być interpretowany w ten sposób, że wyłącza wszelką odpowiedzialność (karną, cywilną, dyscyplinarną) w stosunku do osoby sędziego.**
7. **Niezawisłość sędziowska Skarżących była i jest respektowana przez Państwo;**
8. **W sprawach Skarżących nie doszło do naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego w rozumieniu art. 8 ust. 1 Konwencji w związku z natychmiastową przerwą w czynnościach służbowych;**
9. **Ze względu na fakt, iż sprawy Skarżących nie dotyczyły sfery życia prywatnego art. 8 Konwencji nie ma do nich zastosowania. Wszystkie działania podejmowane w sprawach Skarżących miały ustawową podstawę prawną.**

U Z A S A D N I E N I E

I.

Stan faktyczny

1. Pani Joanna Marta Hetnarowicz-Sikora sędzia Sądu Rejonowego w Słupsku podczas posiedzenia w dniu 29 listopada 2021 r. postanowiła o wyłączeniu od udziału w sprawie innego sędziego Sądu Rejonowego w Słupsku wyłącznie z powodu tego, że został on rekomendowany przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w składzie na postawie ustawy z dnia 18 grudnia 2017 roku. Powziąwszy tę wiadomość Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych z własnej inicjatywy wydał 30 stycznia 2022 r. postanowienie o przedstawieniu Pani sędzi zarzutów dyscyplinarnych. Następnie zarządzeniem z dnia 8 lutego 2022 r. (sygn. DNA-VII.5510.3.2022) Minister Sprawiedliwości zarządził natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych Pani sędzi do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny, nie dłużej niż na miesiąc.
2. Pani Agnieszka Niklas-Bibik sędzia Sądu Okręgowego w Słupsku w dniu 4 października 2021 r. zasiadając w jednoosobowym składzie Sądu Okręgowego w Słupsku, wydała wyrok uchylający skazujący wyrok sądu I instancji tj. Sądu Rejonowego

w Słupsku z uwagi na nienależytą obsadę Sądu, w którego jednoosobowym składzie zasiadał sędzia powołany na urząd na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 2017 roku, wobec stwierdzenia, że zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza. W dniu 18 października 2021 roku na podstawie zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 13 października 2021 r. (nr A-0001-212/2) Pani sędzia została przeniesiona w trybie natychmiastowym do orzekania w innym wydziale karnym, w którym rozpoznawane są wyłącznie sprawy pierwszoinstancyjne. W dniu 20 października 2021 roku skarżąca skierowała do TSUE pytania prejudycjalne dotyczące zgodności z prawem Unii Europejskiej przeniesienia sędziego, bez jego zgody i woli, oraz odebrania możliwości dokończenia przydzielonych spraw. W dniu 29 października 2021 r. Prezes Sądu Okręgowego w Słupsku na wniosek Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych zarządzili natychmiastową przerwę w wykonywaniu funkcji sędziowskich przez skarżącą przez jeden miesiąc.

3. Pani sędzia Marzanna Piekarska-Drażek podczas posiedzenia w dniu 9 grudnia 2021 r. wydała postanowienie, na mocy którego uchyliła zaskarżone orzeczenie, jedynie z tego powodu, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane przez sędziego powołanego na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych z własnej inicjatywy wydał postanowienie z dnia 23 grudnia 2021 r. o przedstawieniu Pani sędzi zarzutów dyscyplinarnych. Następnie zarządzeniem z dnia 24 stycznia 2021 r. (sygn. DNA-VII.5510.46.2021) Minister Sprawiedliwości zarządził natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych, nie dłużej niż na miesiąc.
4. Podstawą dla powyższych rozstrzygnięć stanowił art. 130 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 z późn. zm.), zwanej dalej jako: „upusp”. Stosownie do treści powołanego wyżej przepisu prezes sądu lub Minister Sprawiedliwości uprawnieni są do zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych sędziego jeżeli tego: (a) zatrzymano z powodu schwywania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa umyślnego albo (b) jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego powaga sądu lub istotne interesy służby wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych. Okres zawieszenia sędziego z ww. przyczyn trwa wyłącznie do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny, jednak nie dłużej niż przez miesiąc.

5. Zarządzenie natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych wobec Skarżących spowodowane było wszczęciem przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wobec Skarżących czynności wyjaśniających lub postępowania dyscyplinarnego, związanych z podejrzeniem wyczerpania przez Skarżące znamion przewinienia dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 107 § 1 pkt 3 upusp, oraz znamion przestępstwa, o którym mowa w art. 231 § 1 kk. Przy czym jedynym skutkiem wobec skarżących było zwolnienie od obowiązku świadczenia pracy na okres trzydziestu dni nie powodującym żadnych konsekwencji zawodowych ani finansowych. Skarżącym w tym okresie przysługiwało prawo do pełnego wynagrodzenia wobec niewydania orzeczenia przez sąd dyscyplinarny.

Kwestionowanie stosunku służbowego sędziego jest niedopuszczalne z uwagi na normy konstytucyjne przewidujące nieusuwalność sędziego. Zgodnie z ugruntowanym, wieloletnim i jednolitym orzecznictwem zarówno Trybunału Konstytucyjnego, jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego sposób wykonywania prerogatywy przez Prezydenta RP nie podlega kontroli sądowej ani kontroli innych organów.

6. Skarżące w uzasadnieniu skarg do ETPC powoływały się na naruszenie art. 6 i 8 Konwencji (Hetnarowicz-Sikora i Marzanna Piekarska-Drażek), oraz art. 6 ust. 1, art. 6 ust. 3 pkt b i c, art. 6 ust. 2, art. 8 i art. 13 Konwencji (Niklas-Bibik). W zakresie naruszenia art. 6 Konwencji Skarżące wskazywały, iż pozbawiono je możliwości rozpoznania ich spraw przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. Zdaniem Skarżących Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, przed którą toczą się ich sprawy dyscyplinarne nie jest sądem w rozumieniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W tym zakresie jedna z nich – Agnieszka Niklas-Bibik odwołała się również do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020r. sygn. akt BSA b4110-1/20 wskazując, że sędziowie stanowiący jednoosobowo skład orzekający sądu zostali wybrani na swoje stanowiska w wadliwej procedurze. Natomiast w zakresie naruszenia art. 8 Konwencji Skarżące w żaden sposób nie wykazały na czym stricte polegała ingerencja w ich życie prywatne.

II.

Niedopuszczalność skarg.

1. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa skargi ww. Skarżących – *Joanny Hetnarowicz-Sikory p-ko Polsce*, nr 9988/22; *Agnieszki Niklas-Bibik p-ko Polsce*, nr 8687/22, *Marzanny Piekarskiej-Drażek nr 8076/22* są niedopuszczalne wobec niespełnienia przesłanek

określonych w art. 35 Konwencji. Złożenie skarg przez każdą ze Skarżących nie nastąpiło po uprzednim wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym i po drugie żadna z nich nie wykazała znaczącego uszczerbku. Skargi Skarżących pozostają również sprzeczne z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Trybunału Konstytucyjnego.

2. Mechanizm ochrony określony w Konwencji opiera się na zasadzie subsydiarności. Oznacza to, że warunkiem koniecznym dopuszczalności skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jest wykorzystanie środków krajowych w granicach systemu prawnego państwa. Wyrazem subsydiarnego charakteru systemu strasburskiego wobec krajowych systemów prawnych jest art. 13 i art. 35 Konwencji. W orzecznictwie ETPC podkreśla się, że jeśli w określonym systemie prawnym przewidziana jest skarga konstytucyjna, której charakter gwarantuje ochronę praw jednostki określonym w Konwencji, to również skarga konstytucyjna, do której pokrzywdzeni mają bezpośredni dostęp jest środkiem prawnym, który powinien być wykorzystany przed wniesieniem skargi do ETPC. Zgodnie z art. 79 Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), zwanej dalej jako: „Konstytucja RP” każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Prawo do skargi konstytucyjnej przysługuje każdemu, czyjego konstytucyjne prawa lub wolności zostały naruszone. (zob. TK – SK 6/99; MS, t. I, s. 1829). Zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej jest tym samym zdeterminowany zakresem podmiotowym poszczególnych wolności lub praw konstytucyjnych (zob. TK – SK 70/05, Ts 156/12, SK 16/14).
3. Skarżące powołując się na naruszenie m.in. art. 6 i 13 Konwencji przez pozbawienie ich możliwości rozpoznania ich spraw przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą jako adresaci indywidualnych aktów stosowania prawa – zarządzenia nr A-0001-212/2 Prezesa Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 29 października 2021 r. oraz zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 lutego 2022 r. sygn. DNA-VII.5510.3.2022 oraz zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2022 r. sygn. DNA-VII.5510.46.2021 każdorazowo miały realną możliwość wystąpienia na podstawie art. 79 Konstytucji ze skargą konstytucją do Trybunału Konstytucyjnego. Żadna ze Skarżących nie

skorzystała z powyższego środka prawnego, co przesądza o niedopuszczalności skargi do ETPC na podstawie art. 36 Konwencji.

- 4. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa skargi Skarżących są niedopuszczalne także z tego powodu, iż nie wykazały one przesłanki doznania znaczącego uszczerbku, o której mowa w art. 35 Konwencji.** W uzasadnieniu skarg brak jest jakichkolwiek argumentów dla wykazania spełnienia powyższego, koniecznego elementu dopuszczalności skargi strasburskiej. Formułowane przez Skarżące zarzuty są wyłącznie hipotetyczne.
- 5. Instytucja zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych ma charakter tymczasowy i nie powoduje ujemnych konsekwencji zawodowych i finansowych.** Skarżące w trakcie przerwy w czynnościach służbowych zachowały prawo do pełnego 100% wynagrodzenia, jak również wszystkie uprawnienia pracownicze i socjalne. Nie zmienił się ich status sędziego, wynikający z aktu powołania ich na urząd. Wszystkie sprawy znajdujące się w ich referatach pozostały. Po okresie przerwy powróciły one do orzekania.
- 6. Krajowa Rada Sądownictwa podkreśla, że ocena dolegliwości naruszenia nie jest możliwa bez udowodnienia faktu jej poniesienia. Hipotetyczne rozważania nie mogą w tym zakresie stanowić dowodu w sprawie.**

III.

Niedopuszczalność skarg ww. Skarżących

1. Dla oceny dopuszczalności przedmiotowych skarg zasadnicze znaczenie ma orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, w tym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2022 r. sygn. akt K 7/21 (Dz.U. z 2022 r. poz. 643) [zob. także Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2021 r. sygn. akt K 6/21 (Dz.U. z 2021 r. poz. 2161) i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2021 r. sygn. akt K 3/21].
2. W wyroku z dnia 10 marca 2022 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji w zakresie, w jakim: 1) pojęciem „praw i obowiązków o charakterze cywilnym” obejmuje podmiotowe prawo sędziego do zajmowania funkcji administracyjnej w strukturze sądownictwa powszechnego w polskim systemie prawnym – jest niezgodny z art. 8 ust. 1, art. 89 ust. 1 pkt 2 i art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, 2) przy ocenie spełnienia warunku „sądu ustanowionego

ustawą”: a) dopuszcza pomijanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe przepisów Konstytucji, ustaw oraz wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego, b) umożliwia samodzielne kreowanie norm dotyczących procedury nominacyjnej sędziów sądów krajowych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe w procesie wykładni Konwencji jest niezgodny z art. 89 ust. 1 pkt 2, art. 176 ust. 2, art. 179 w związku z art. 187 ust. 1 w związku z art. 187 ust. 4 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji, c) upoważnia Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe do dokonywania oceny zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących ustroju sądownictwa, właściwości sądów oraz ustawy określającej ustrój, zakres działania, tryb pracy i sposób wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa – jest niezgodny z art. 188 pkt 1 i 2 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP.

3. Skutkiem powyższego wyroku jest utrata mocy obowiązującej powyższych przepisów z dniem 21 marca 2022 r. Trybunał Konstytucyjny uznał, że w wywiedzionym przez ETPC zakresie normatywnym, art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji narusza zasadę nadrzędności Konstytucji wyrażoną w art. 8 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą wszystkie akty prawne, zarówno z zakresu stanowienia, jak i stosowania prawa, powinny być zgodne z Konstytucją. Konsekwencją tak rozumianej nadrzędności Konstytucji jest to, że normy sprzeczne z Konstytucją powinny być usunięte z systemu prawa. Oznacza to, że jeśli dana materia jest objęta przedmiotem regulacji konstytucyjnej, nie jest możliwe swobodne kreowanie prawa przeciwnego tej regulacji.
4. Zasada nadrzędności Konstytucji, jak wskazał Trybunał Konstytucyjny odnosi się również do umów międzynarodowych wiążących Rzeczpospolitą Polską, w tym umów międzynarodowych, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie. Z tego względu wszystkie umowy międzynarodowe muszą być zgodne z Konstytucją, która jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej. Powyższe znajduje potwierdzenie nie tylko wprost w przepisach konstytucyjnych (art. 8 ust. 1 i art. 188 pkt 1 Konstytucji), ale też w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (zob. o art. 8 Konstytucji w szczególności wyroki TK z 11 maja 2005 r., sygn. K 18/04, OTK ZU 2005 nr 5, poz. 49 i 24 listopada 2010 r., sygn. akt K 32/09, OTK ZU 2010 nr 9, poz. 108).
5. Nieuprawniona, w ocenie Trybunału Konstytucyjnego jest kreacja przez ETPC norm wywodzonych z art. 6 ust. 1 Konwencji, oparta na niezrozumieniu systemu prawnego Polski i w konsekwencji stworzenie treści normatywnych, które umożliwiają mu nieuprawnioną ingerencję w ustrój państwa polskiego, w szczególności przeddefiniowywanie treści

instytucji konstytucyjnych, tak w wymiarze materialnym (zasada trójpodziału władzy, zasada praworządności, kompetencje organów państwa), jak i instytucjonalnym (pojęcie sądu, pojęcie aktu prawnego, prerogatywa prezydenta), czy kreowanie nieistniejących w jej treści lub z tą treścią sprzecznych praw podmiotowych jednostek.

IV.

Zakres zastosowania art. 6 ust. 1 Konwencji

- 1. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że w sprawach dotyczących postępowań dyscyplinarnych nie ma zastosowania art. 6 ust. 1 Konwencji.** Przedmiotem postępowania dyscyplinarnego nie jest ani sprawa cywilna ani też sprawa karna, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Brak możliwości zastosowania art. 6 ust. 1 Konwencji znajduje swoje odzwierciedlenie w dotychczasowym ugruntowanym orzecznictwie ETPC [Spray: *Le Compte, Van Leven i De Meyere przeciwko Belgii* z dnia 23 czerwca 1981 r. (skargi nr 6878/75 oraz 7238/75); *Frankowicz przeciwko Polsce* z dnia 16 grudnia 2008 r. (skarga nr 53025/99), sprawa *Sosinowska przeciwko Polsce* z dnia 18 października 2011 r. w (skarga nr 10247/09).
2. Artykuł 6 ust. 1 Konwencji odnosi się do postępowań cywilnych oraz karnych tj. postępowań, których rozpoznanie wiąże się ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, a ich przedmiotem jest sprawa cywilna lub sprawa karna. W tym zakresie wprowadza określone na jego mocy prawa i obowiązki względem zarówno stron tego typu postępowań jak też i względem państw-sygnatariuszy Konwencji, określając cechy jakimi bezwzględnie musi się charakteryzować sąd, przed którym rozpoznawana jest dana sprawa (sąd sprawujący w danym postępowaniu wymiar sprawiedliwości).
3. Uregulowane w art. 130 § 1 upusp prawo do zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych, z uwagi na zatrzymanie sędziego na gorącym uczynku lub z uwagi na powagę sądu albo istotne interesy służby znajduje się w Dziale II, Rozdziale 3. Pt. „Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów i asesorów sądowych”. Umieszczenie powyższej instytucji, a także wykładnia *argumentum a rubrica* wskazuje, że prawo do wydawania ww. zarządzeń należy klasyfikować jako jedną z czynności podejmowanych w ramach odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów bądź asesorów sądowych.
4. Przyjęty w Polsce model odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sytuuje go jako postępowanie samoistne, niezwiązane bezpośrednio z odpowiedzialnością karną. Z założenia, podobnie jak odpowiedzialność dyscyplinarna w innych zawodach

prawniczych, ma służyć zapewnieniu właściwego poziomu rzetelności zawodowej i etyki środowiska sędziowskiego. Ponadto ma przeciwdziałać potencjalnym negatywnym zachowaniom sędziów, które obniżają prestiż zawodu i powodują utratę społecznej akceptacji, niezbędnej dla właściwego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

5. Kluczowe znaczenie do określenia charakteru postępowania w kontekście braku możliwości zastosowania do niego art. 6 ust. 1 Konwencji ma wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. akt K 41/97 (OTK 1997 nr 7, poz. 117). Trybunał stwierdził m.in., że postępowanie toczące się przed instytucjami dyscyplinarnymi nie stanowi „sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Zważywszy na tożsamy charakter normatywny art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Konwencji – obydwie normują bowiem prawo do sądu – należy stwierdzić, że również art. 6 ust. 1 Konwencji nie ma zastosowania do spraw rozpoznawanych przed instytucjami dyscyplinarnymi. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego sprawy z zakresu postępowania dyscyplinarnego nie należą do spraw sądowych. W ocenie TK „nie ulega wątpliwości, że – jak do każdej sytuacji, gdy chodzi o orzekanie o pozycji prawnej jednostki – odnoszą się do tych spraw zarówno gwarancje prawa do sądu określone w art. 45 konstytucji, jak i prawo do zaskarżania orzeczeń zawarte w art. 78 konstytucji. W sprawach dyscyplinarnych nie ma natomiast konstytucyjnego obowiązku respektowania tych zasad, które bezpośrednio wynikają z art. 176 ust. 1 konstytucji, bo nie są to sprawy od początku do końca rozpatrywane przez sądy, a tylko poddane końcowej kontroli ze strony sądu. Taki kierunek wykładni wynika też z art. 78 konstytucji, który dopuszcza odrębne w tym zakresie uregulowanie zasad i trybu zaskarżania w sprawach administracyjnych”.
6. Odmowa zastosowania art. 6 ust. 1 Konwencji zarówno w jego części cywilnej jak i karnej do postępowania dyscyplinarnego ma dodatkowe uzasadnienie, wzięwszy pod uwagę cel tegoż postępowania. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 września 2016 r., sygn. akt III PZP 7/16 (OSNP 2017 nr 4 poz. 37): „odpowiedzialność dyscyplinarna jest zaś odpowiedzialnością prawną, regulowaną normami publicznego prawa ustrojowego rangi ustawowej i określaną przez nie tą nazwą, ponoszona przez wskazane w tych normach osoby fizyczne za naruszenie obowiązków prawnych wynikających z przynależności do właściwych podmiotów publicznych, mającą na celu zapewnienie prawidłowej realizacji przez te podmioty przypisanych im zadań publicznych i realizowaną przez orzekanie sankcji wywołujących bezpośredni skutek wyłącznie w sferze stosunku między takim podmiotem a ukaranym (...) ma zaś służyć, jak to zostało już wcześniej podniesione, zapewnieniu prawidłowej realizacji przez podmioty publiczne przypisanych im zadań

publicznych. (...) zabezpiecza w różny sposób, od zwrócenia uwagi na nieprawidłowości po usunięcie na trwałe z grona osób podlegających tej odpowiedzialności, przed dalszym szkodliwym zachowaniem przedstawiciela danego środowiska lub zawodu oraz integruje osoby wykonujące dany zawód lub należące do danego środowiska wokół określonych postaw i zasad postępowania (...)'.

7. Przedmiotem postępowania dyscyplinarnego nie jest ani sprawa majątkowa, ani sprawa o świadczenie ani też sprawa o ustalenie bądź ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa. Jest to wystarczające aby uznać, iż postępowanie dyscyplinarne nie stanowi sprawy cywilnej. Ze względu na fakt, iż celem postępowania dyscyplinarnego nie jest stwierdzenie winy bądź też niewinności nie stanowi ono również sprawy karnej. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w uchwale 7 sędziów z dnia 28 września 2006 r., sygn. akt I KZP 8/06 (OSNKW 2006 Nr 10 poz. 87 postępowanie dyscyplinarne toczy się niezależnie od postępowania karnego. Nie stanowi zatem jego przedłużenia bądź jakiegokolwiek fragmentu. Zgodnie z art. 120 upusp, prawomocne orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym wywołuje konieczność wszczęcia wobec sędziego postępowania dyscyplinarnego. Powyższy przepis należy wiązać przede wszystkim z uregulowaną w art. 8 § 1 kpk zasadą samodzielności jurysdykcyjnej sądów w sprawach karnych.
8. Orzecznictwo ETPC potwierdza jednolicie, że sprawy dyscyplinarne związane z sankcją dyscyplinarną nie dotyczą rozstrzygnięcia o oskarżeniu w sprawie karnej w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji. [zob. m. in. *Tepeli i inni v. Turcj* z dnia 11.09.2001, skarga nr 31876/96; wyrok *Bayer v. Niemcy* z dnia 16.07.2009r., skarga nr 8453/04]

V.

Gwarancja praw i obowiązków w toku postępowania dyscyplinarnego

1. Skarżące miały zagwarantowane prawo aktywnego uczestnictwa w ich sprawach, poprzez przedstawienie na piśmie wyjaśnień i wniosków dowodowych, czego wyraz stanowił w szczególności wniosek Skarżącej Agnieszki Niklas-Bibik z dnia 28 listopada 2021r. skierowany do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, na podstawie którego wniosła ona o: (1) uchylenie wydanego w jej sprawie zarządzenia oraz (2) pominięcie art. 20 pkt 1, art. 27 § 1 pkt 1b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1940). Nie powinno zatem budzić wątpliwości, iż w postępowaniu dyscyplinarnym Skarżące miały zagwarantowane wszelkie prawa przyznane im na mocy przepisów ustawowych. Postępowanie wywołane wydaniem zarządzenia przez prezesa sądu lub

Ministra Sprawiedliwości jest postępowaniem wpadkowym, zarządzenie ma charakter tymczasowy, gdyż wygasa samoistnie z upływem 30 dni o ile w tym czasie właściwy sąd dyscyplinarny nie wyda uchwały o zawieszeniu sędziego. W przypadku skarżących uchwały o zawieszeniu w obowiązkach służbowych sędziego nie zostały wydane a zatem rozważania, co do statusu Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej są bezprzedmiotowe.

2. Regulacja zawarta w art. 130 § 3 upusp zgodnie z którym sąd dyscyplinarny – w toku rozpoznania zasadności wydania zarządzenia w przedmiocie natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych, zawiadamia sędziego o posiedzeniu, tylko jeżeli uzna to za celowe, nie świadczy o ograniczeniu praw procesowych sędziego. Fakultatywność zawiadamiania sędziego o przeprowadzeniu posiedzenia nie rzutuje na uprawnienie do składania przez sędziego pism, wniosków oraz realizacji innych czynności procesowych, przy zachowaniu formy pisemnej, co nie umniejsza wartości dowodowej przedsięwziętych czynności.
3. Odnosząc się do zagadnienia, zgodnie z którym sąd dyscyplinarny „regularnie wysłuchuje Rzecznika Dyscyplinarnego Sądów Powszechnych” należy wskazać, że wynika to wprost z przepisów ustawy. W art. 131 § 1 upusp *expressis verbis* uregulowano, że wydanie przez sąd dyscyplinarny uchwały w związku z uprzednim zarządzeniem natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych sędziego następuje po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego. Przepis ten ma charakter *ius cogens* co ma ten skutek, że sąd dyscyplinarny rozstrzygając sprawę nie może odstąpić od zastosowania dyspozycji powołanego przepisu. Co więcej, należy zauważyć, że na tym etapie – rozpoznania zasadności podjęcia zarządzenia, o którym mowa w art. 130 § 1 upusp rzecznik dyscyplinarny nie tylko nie jest stroną w postępowaniu – gdyż nie posiada on prawa do wydania omawianego zarządzenia, ale nie jest również innego rodzaju podmiotem na prawach strony. Przeciwnie jego rolę należy utożsamiać z podmiotem *amicus curiae*, który wyraża swój pogląd w sprawie, w szczególności pod kątem oceny czy zachowanie sędziego nosiło znamiona przewinienia dyscyplinarnego.

VI.

Pojęcie „sądu ustanowionego ustawą”

1. W dotychczasowym orzecznictwie ETPC pojęcie „sądu ustanowionego ustawą”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji, było związane z zasadą, że organizacja sądownictwa i właściwość sądu w państwie demokratycznym muszą

być uregulowane prawem ustanowionym przez organy ustawodawcze i nie mogą zależeć od swobodnej decyzji władzy wykonawczej (zob. np. wyrok ETPC z 22 czerwca 2000 r. w sprawie Coeme i inni przeciwko Belgii, skargi nr 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, § 98; wyrok z 28 kwietnia 2009 r. w sprawie Savino i inni przeciwko Włochom, skargi nr 17214/05, 20329/05 i 42113/04, § 94; wyrok z 9 stycznia 2013 r. w sprawie Oleksandr Volkov przeciwko Ukrainie, skarga nr 21722/11, § 150-151). Zatem pierwotna norma wynikająca z art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji w zakresie dotyczącym przesłanki sądu ustanowionego ustawą dotyczyła gwarancji, że orzeczenie zostanie wydane przez skład sądu ukształtowany zgodnie z przepisami krajowymi dotyczącymi ustroju sądów. Wymóg sądu „ustanowionego ustawą” oznacza nie tylko ustawową podstawę istnienia sądu, ale też nakaz określenia w ustawie jego organizacji i funkcjonowania.

2. W sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Islandia* (wyrok z 12 marca 2019 r., skarga nr 26374/18, dalej: sprawa *Ástráðsson*). ETPC zmienił dotychczasową linię orzeczniczą i dokonał rekapitulacji swojego dotychczasowego stanowiska i sformułował test dotyczący oceny „sądu ustanowionego ustawą”. Zgodnie z wyrokiem w sprawie *Ástráðsson*, pojęcie „ustanowienia ustawą” z art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji obejmuje proces powoływania sędziów w ramach krajowego wymiaru sprawiedliwości, który musi być przeprowadzony zgodnie z regułami prawa krajowego obowiązującego w czasie powołania. Dla ułatwienia oceny, czy nieprawidłowości, jakimi obarczony był proces nominacji sędziów, pociągają za sobą naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą, ETPC opracował szczegółowy test składający się z trzech, rozpatrywanych łącznie kryteriów: 1) pierwszego polegającego na tym, że naruszenie prawa krajowego musi być oczywiste, tj. obiektywne i możliwe do zidentyfikowania; 2) drugiego odnoszącego się do tego, że naruszenie musi być na tyle istotne, by uderzało w zdolność sądownictwa do wykonywania swoich funkcji bez nadmiernej ingerencji; 3) trzeciego polegającego na tym, że istotną rolę odgrywa kontrola konsekwencji prawnych naruszenia z punktu widzenia praw wynikających z Konwencji, przeprowadzoną przez sądy krajowe. ETPC wskazał też, że pojęcie „ustawa” w rozumieniu art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji obejmuje przepisy prawne określające sposób ustanowienia i kompetencje organów sądowych oraz wszelkie inne przepisy prawa krajowego, które w wypadku ich złamania sprawią, że udział sędziów w rozstrzygnięciu sprawy będzie nieprawidłowy

(zob. wyrok ETPC z 12 marca 2019 r. w sprawie *Ástráðsson* i wyrok w tej sprawie Wielkiej Izby ETPC z 1 grudnia 2020 r.).

3. Formuowane w skargach zarzuty dotyczące przesłanki „sądu ustanowionego ustawą” nie znajdują żadnego potwierdzenia w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie zakwestionował Krajowej Rady Sądownictwa ani sposobu jej wyboru. Wręcz przeciwnie, w orzecznictwie TSUE wskazuje się wielokrotnie, że w udział rady sądownictwa w procedurze nominacyjnej sędziów nie jest warunkiem koniecznym dla spełnienia standardów, o których stanowi art. 19 ust 1 akapit 2 TUE, a udział czynnika politycznego nie przesądza o braku niezależności powołanych sędziów, jeśli po powołaniu spełniają oni standardy niezależności zewnętrznej i wewnętrznej.
4. Zgodnie z powołanym wyrokiem „Stopień niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu zadań powierzonych jej przez ustawodawstwo krajowe jako organowi, któremu na mocy art. 186 Konstytucji powierzono misję stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, może mieć bowiem znaczenie przy dokonywaniu oceny, czy wyłonieni przez nią sędziowie będą w stanie spełnić wymogi niezawisłości i bezstronności wynikające z art. 47 Karty praw podstawowych. Do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie – na podstawie wszystkich okoliczności zarówno faktycznych, jak i prawnych, dotyczących zarazem okoliczności, w jakich członkowie KRS zostali wybrani, oraz sposobu, w jaki organ ten konkretnie wypełnia wyznaczoną mu rolę – czy KRS daje wystarczające gwarancje niezależności od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej”. (p. 139 i 140 wyrok TSUE z 19 listopada 2019 r. w sprawach C- 585/18, C-624/18 i C-625/18.
5. Podobnie w wyroku TSUE z 15 lipca 2021 r. (C – 791/19) w odniesieniu do KRS wskazano, że okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sądownicza, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie.
6. Zasadnicze znaczenie dla oceny zasadności przedmiotowych skarg ma wyrok TSUE 29 marca 2022 r (C-132/20), w którym TSUE odpowiedział na pytania zadane przez sąd, w którego jednoosobowym składzie zasiadał sędzia powołany przez Prezydenta RP na urząd sędziego Sądu Najwyższego, na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 roku. Udzielenie odpowiedzi na pytanie zadane w procedurze prejudycjalnej na podstawie art. 267 TFUE świadczy

o przyjęciu przez TSUE, że sąd zadający pytanie był sądem ustanowionym ustawą zgodnie z art. 19 TUE ust. 1 akapit drugi i art. 6 Konwencji. W przeciwnym razie, uznając, że pytania nie pochodziły od sądu ustanowionego ustawą, TSUE miał instrument procesowy w postaci stwierdzenia niedopuszczalności pytań.

VII.

Dostęp Skarżących do niezależnego i niezawisłego sądu.

1. Pytanie o dostęp do niezależnego i niezawisłego sądu ustanowionego ustawą należy odnieść w zakresie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego do rozumienia pojęcia sądu ustanowionego ustawą leżącego u podstaw skargi, a które to błędne rozumienie przyjęte jako podstawa skargi zostało wyrażone w uchwale I KZP Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r. W uchwale tej stwierdzono, iż nieprawidłowość wyboru sędziów, w konsekwencji także ukształtowania składu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, jest wynikiem odejścia od konstrukcji prawnej wyłaniania członków Krajowej Rady Sądownictwa przyjętej podczas uzgodnień „Okrągłego stołu”, który to stan miał być przyjęty przez ustawę zasadniczą z 1997 r.
2. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że porozumienia „Okrągłego stołu”, w rzeczywistości tzw. porozumienia w Magdalence stanowiły grupę porozumień co do podziału władzy w Polsce pomiędzy przedstawicieli pozbawionej legitymizacji władzy komunistycznej i przedstawicieli części ówczesnej opozycji. Ówczesna komunistyczna konstrukcja ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa trwała do czasu reform z 2017 r. Porozumienia Okrągłego stołu nie były akceptowane przez wspólnotę demokratycznych państwa europejskich, w zakresie braku mechanizmów demokratycznego wyboru władz, czego wyrazem było przyjęcie Polski do Rady Europy dopiero po odejściu od części tych porozumień i przeprowadzeniu demokratycznych wyborów władzy ustawodawczej. (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 grudnia 1991 r. w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy M.P.1991.46.322). Konstytucja z 1997 r. pozostawiła mechanizm wyboru sędziów w skład Krajowej Rady Sądownictwa regulacji ustawowej (art. 187 ust. 4 Konstytucji), nie przesądzając sposobu wyboru członków w części sędziowskiej, ani organu dokonującego wyboru. Nadto, jak wynika z materiałów źródłowych dokumentujących prace w komisjach sejmowych nad projektem

ustawy zasadniczej-nierozstrzygnięcie mechanizmu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa w samej Konstytucji RP było zabiegiem celowym.

3. Obecny spór co do ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa sprowadza się do konkurencji dwóch modeli wyboru. Pierwszy z nich to model demokratyczny, opierający się na prawie obywateli do ukształtowania bezpośrednio lub pośrednio składu wszystkich władz (art. 4 ust. 1 i 2 Konstytucji), w tym Krajowej Rady Sądownictwa i władzy sądowniczej, które to prawo obywateli realizowane jest przez funkcję kreacyjną sejmu (art. 104 ust. 1 Konstytucji). Drugi model to model komunistyczno-korporacyjny, który zapewniał w Krajowej Radzie Sądownictwa gwarantowaną przewagę przedstawicieli wyższych władz sądownictwa, wywodzących się bezpośrednio z niedemokratycznego systemu komunistycznego i jego niedemokratycznych następców, wybieranych w wyborach kurialnych przez ograniczoną grupę sędziów. W rozumieniu skargi, w ocenie Skarżących niezależny i niezawisły sąd ustanowiony ustawą to sąd, złożony z sędziów, przedstawionych do powołania przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w modelu komunistyczno-korporacyjnym, zaś nie odpowiada treści tego pojęcia sąd złożony z sędziów przedstawionych do powołania przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w modelu demokratycznym.
4. W systemie komunistyczno-korporacyjnym dostęp do władzy sądowniczej był uzależniony od pozytywnej opinii sędziego wizytatora, opinii części sędziów dopuszczonych do zgromadzeń i decyzji Krajowej Rady Sądownictwa. System ten gwarantował petryfikację układu władzy pochodzącej z nadania jeszcze władzy komunistycznej, bezkarność członków władzy sądowniczej nawet za przestępstwa pospolite, represjonowanie sędziów, którzy sprzeciwiali się trwaniu ówczesnego systemu władzy sądowniczej. System ten pozostawał poza demokratyczną kontrolą, skutkowało wyjęciem poza nawias demokratycznego państwa prawnego praktycznie całej władzy sądowniczej.
5. System komunistyczno-korporacyjny to swoisty system wyborczy oparty o cenzus – uprawnieni byli bowiem do dokonania wyboru i to w nierównym stopniu, głosując w kuriach, jedynie obywatele o określonych kwalifikacjach zawodowych, wykształceniu i sprawujący określone funkcje publiczne. W zasadzie demokratycznego państwa prawnego nie mieści się wyłanianie władz oparte o cenzus wyborczy.
6. System komunistyczno-korporacyjny ukształtowania KRS skutkowało również dyskryminacją osób wywodzących się z innych zawodów prawniczych w dostępie do służby publicznej, wykluczało osoby wykonujące zawody adwokata, radcy prawnego, prokuratora, notariusza z dostępu do służby sędziowskiej w sądach umiejscowionych wyżej

w hierarchii sądów powszechnych, tj. w sądach okręgowych, apelacyjnych. Tytułem przykładu przez okres od 1989 r. do 2017 r. do Sądu Okręgowego w Olsztynie nie powołano żadnej osoby, która nie sprawowała urzędu sędziego w sądzie rejonowym. W latach 2018 – 2022 r. po zmianie systemu na demokratyczny Krajowa Rada Sądownictwa rekomendowała do tego sądu 2 prokuratorów, 5 adwokatów, 7 sędziów, co wskazuje na równość szans w dostępie do służby.

7. Nowy demokratyczny system kształtowania składu Krajowej Rady Sądownictwa wbrew treści zarzutów nie stanowi o jej upolitycznieniu, czy też upartyjnieniu. Istotą systemu demokratycznego jest funkcjonowanie partii politycznych, ich udział w wyborach do władzy ustawodawczej, sprawowanie tej władzy. Realizacja funkcji kreacyjnej sejm, tj. wybór innych władz, jak przykładowo Rzecznika Praw Obywatelskich nie świadczy o upolitycznieniu tego wyboru. W system wyboru wpisany jest bowiem mechanizm zabezpieczający prawa mniejszości, wymuszający współdziałanie sił politycznych wykraczający poza partie aktualnie sprawujące władzę. Mechanizm wpisany został również w wybór sędziów – członków KRS, czego wyrazem jest wymagana większość dla przegłosowania listy kandydatów, konieczność uwzględnienia na liście kandydatów sędziów rekomendowanych przez każdy z klubów parlamentarnych. Nadto sędziowie nie są rekomendowani przez partie polityczne, a przez wewnętrzne organy sejm – kluby parlamentarne, prezydium sejm.
8. **Pojęcie sądu ustanowionego ustawą musi nadto być interpretowane w oparciu o zasadę wynikającą z art. 3 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Przepis ten stanowi zasadę wolnych wyborów, która w aspekcie podmiotowym stanowi ogół uprawnień jednostki, dzięki którym może ona uczestniczyć w wyłanianiu organów władzy publicznej i wpływać na kierunek podejmowanych przez nie działań (wyrok ETPC z dnia 2 marca 1987 r. w sprawie 9267/81 Mathieu-Mohin i Clerfayt przeciwko Belgii, wprowadzające podmiotowe rozumienie zasady).**
9. **Odnosząc tę zasadę do sądu ustanowionego ustawą należy zauważyć, iż jest to sąd ustanowiony przez ciało ustawodawcze, a tym samym wyłonione w demokratycznych wyborach. Ustanowienie sądu nie może polegać na przekazaniu kompetencji do stanowienia ustroju sądu i wyłaniania jego składu niedemokratycznym organom, które nie pozostają pod kontrolą władzy ustawodawczej. Taki sąd nie byłby bowiem sądem ustanowionym ustawą**

- 10. W konsekwencji analizując art. 6 Konwencji w rozumieniu wynikającym z art. 3 Protokołu nr 1 należy przyjąć, iż izba dyscyplinarna Sądu Najwyższego była sądem ustanowionym ustawą. Tryb powołania sądu przez władzę ustawodawczą, powołanie sędziów przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa posiadającej demokratyczną legitymację pochodzącą od władzy ustawodawczej był zgodny z art. 6 Konwencji, a tym samym sąd ten przy jego pełnej niezależności finansowej, przy gwarancjach niezawisłości sędziów zapewniał realizację prawa do sądu.**
- 11. Inne ukształtowanie Krajowej Rady Sądownictwa skutkowałoby naruszeniem art. 3 Protokołu nr 1 i w konsekwencji art. 6 Konwencji wobec braku legitymacji demokratycznej. ETPC wielokrotnie w swoim orzecznictwie zwracał uwagę na konieczność realizacji zasady wolnych wyborów, niedopuszczalność cenzusów. Zaś alternatywna komunistyczno-korporacyjna Krajowa Rada Sądownictwa do 2017 r. ewidentnie opierała się na systemie cenzusu zawodowego, nadto jeszcze ograniczonym systemem wyborów kurialnych.**
- 12. Niezależnie od powyższe argumentacji, odpowiedź na pytanie, czy skarżący/skarżąca będą mieli uczciwy proces należy zauważyć, iż procedura postępowania przed sądem dyscyplinarnym opiera się na przepisach procedury karnej, a tym samym skarżący mają zagwarantowane prawo do uczciwego procesu realizowane w zasadzie kontrydiktoryjności, możliwości wyłączenia członków składu sędziowskiego, w zasadzie równości broni. Pisemność określonego etapu postępowania nie wyklucza pełnego udziału skarżących w charakterze strony, w tym zachowana jest wolność wypowiedzi, argumentacji, prowadzenia postępowania dowodowego.**

VIII.

Status sędziego.

- 1. Zgodnie z art. 179 Konstytucji RP sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony. Jest to punkt wyjścia do analizy procesu nominacyjnego sędziów. Uprawnienie Prezydenta RP jest jego prerogatywą i nie wymaga kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, a także w orzecznictwie sądów uznawano, że nie ma mechanizmów kontroli prerogatywy Prezydenta, gdyż powoływanie sędziów nie jest aktem z zakresu prawa administracyjnego.**

Wykonywanie przez Prezydenta prerogatywy nie może być postrzegane jako „rażące naruszenie zasady praworządności” (pkt 349, sprawa *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*). ETPC nie jest organem uprawnionym do oceny wykonywania przez Prezydenta prerogatyw konstytucyjnych. Krajowa Rada Sądownictwa podkreśla, że nie jest dopuszczalne badanie przez ETPC spełnienia warunku „sądu ustanowionego ustawą”, o którym mowa w tym przepisie, poprzez ocenę konstytucyjnego procesu powoływania sędziów, bez uwzględnienia konstytucyjnych mechanizmów w tym zakresie lub przy ich swobodnej interpretacji. Interpretacja treści art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji, pozwalająca na taką ocenę jest sprzeczna z art. 179 w związku z art. 187 ust. 1 w związku z art. 187 ust. 4 Konstytucji. Co więcej dopuszczalność oceny i badania sposobu wyboru sędziów przez demokratyczne państwo- sygnatariusza Konwencji byłoby z nią sprzeczne. Z jej preambuły wynika bowiem, że przedmiotem gwarancji jest „wspólne dziedzictwo ideałów i tradycji politycznych, poszanowania wolności i rządów prawa”. Nie istnieje jeden model procesu nominacyjnego, a każde z Państw członków Konwencji może ten model suwerennie kształtować.

2. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że powołanie sędziego jest prerogatywą Prezydenta RP, która w obecnie obowiązującym stanie konstytucyjnym nie podlega kontroli (zob. np. wyroki TK z 5 czerwca 2012 r., sygn. akt K 18/09, OTK ZU 2012 nr 6, poz. 63; z 26 czerwca 2019 r., sygn. akt K 8/17, OTK ZU 2019, poz. 34; z 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, OTK ZU 2020, poz. 31; z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, OTK ZU 2020, poz. 45 oraz postanowienie z 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 16/08, OTK ZU 2010 nr 9, poz. 123).
3. Konstytucyjna zasada nieusuwalności sędziego stanowi gwarancję jego niezawisłości i polega na tym, że sędzia nie może zostać pozbawiony urzędu w wyniku podjęcia dyskrecjonalnej decyzji. Jest ona powiązana z art. 179 Konstytucji, z którego wynika, że sędziowie powoływani są na czas nieokreślony. Gwarancja nieusuwalności oznacza zakaz podejmowania decyzji, które ze względu na swój charakter lub podmiot decydujący stanowiłyby naruszenie niezawisłości sędziowskiej (zob. np. wyroki TK z: 8 maja 2012 r., sygn. akt K 7/10, OTK ZU 2012 nr 5, poz. 48; 22 września 2015 r., sygn. akt P 37/14, OTK ZU 2012 nr 8, poz. 121; 7 listopada 2005 r., sygn. akt P 20/04, OTK ZU 2005 nr 10, poz. 111).
4. Krajowa Rada Sądownictwa podkreśla, że w obecnym stanie prawnym nie ma procedury umożliwiającej dokonywanie oceny legalności składu osobowego Krajowej Rady Sądownictwa. Skład ten został ukształtowany na podstawie art. 187

Konstytucji, w świetle którego ustroj, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa. Oznacza to, że podstawy prawne kreowania składu Krajowej Rady Sądownictwa wyłącznie w odniesieniu do członków pochodzących z wyborów, mogą być poddane kontroli konstytucyjności przed Trybunałem Konstytucyjnym w zakresie zgodności ustawy z Konstytucją. Procedura wyboru członków w kształcie obowiązującym od 2018 r. została poddana kontroli zgodności z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18 (OTK ZU 2019, poz. 17), uznał zgodność z Konstytucją przepisów dotyczących procedury wyboru sędziów – członków KRS. Potwierdził zatem domniemanie konstytucyjności tego procesu. Do czasu jego uchylenia przez ustawodawcę lub obalenia domniemanie konstytucyjności stosownych przepisów przez TK – podstawy prawne tego wyboru nie mogą być kwestionowane w procesie stosowania prawa na żadnym poziomie, ani krajowym, ani międzynarodowym.

5. Artykuł 176 ust. 2 Konstytucji RP stanowi, że ustroj i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy. Ustrojodawca wyraźnie powierzył kształtowanie ustroju i właściwości sądów parlamentowi. Ten standard jest także aprobowany w orzecznictwie ETPC. Zatem normy wywodzone z art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji, które pozwalają ETPC lub sądom krajowym – bez dokonania kontroli konstytucyjności przepisów ustaw przez polski Trybunał Konstytucyjny albo z pominięciem wyroków Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie – badać spełnienie warunku „sądu ustanowionego ustawą” poprzez samodzielną ocenę procesu powoływania sędziów naruszają polski porządek konstytucyjny.
6. **Krajowa Rada Sądownictwa podnosi, że uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, która została wskazana jako podstawa do oceny zasadności skargi do ETPC, będąca aktem o charakterze normatywnym wyrokiem TK z 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20 (OTK ZU 2020, poz. 61), została derogowana z systemu prawnego z uwagi na jej niekonstytucyjność.** Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są ostateczne i mają moc powszechnie obowiązującą. Skutkiem wyroku jest derogacja z systemu prawnego normy prawnej niezgodnej z Konstytucją, która jest wiążąca dla wszystkich organów władzy publicznej. Nieuznawanie skutku wywołanego wyrokiem TK przez powoływanie się na akt prawny, który został wyeliminowany z porządku prawnego stanowi naruszenie art. 190 ust. 1 Konstytucji RP.

7. Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego po ich ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw powinny być uwzględnione we wszystkich sprawach rozstrzyganych przed ETPC, dotyczących reformy sądownictwa w Polsce zapoczątkowanej w 2017 r. Powyższa konstatacja, jak wskazał Trybunał Konstytucyjny, wynika z treści art. 190 ust. 1 Konstytucji, która wpływa na krajowe ustawodawstwo i krajowy system prawny oraz z tak ustalonej, zgodnej z Konstytucją treści zobowiązania z art. 6 ust. 1 Konwencji i prawnomiędzynarodowej zasady poszanowania prawa publicznego państwa przez trybunały międzynarodowe. Każdy kolejny wyrok ETPC wydany na podstawie norm uznanych w wyroku TK o sygn. akt K 7/21 za niekonstytucyjne będzie pozbawiony atrybutu wykonalności w Polsce.
8. Niezależnie od powyższego należy również wskazać, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wielokrotnie dokonywano analizy standardów niezależności. TSUE wskazywał, że dla zagwarantowania, by sąd mógł sam zapewniać skuteczną ochronę prawną wymaganą na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, kluczowe jest zachowanie jego niezawisłości i bezstronności, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do niezawisłego sądu [wyrok z dnia 29 marca 2022 r., C-132/20, wyrok z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in., od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo].
9. Jak wielokrotnie podkreślał Trybunał, wymóg niezawisłości i bezstronności sądów, stanowiący integralny element sprawowania wymiaru sprawiedliwości, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii, oraz jako gwarancja zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego [wyrok z dnia 29 marca 2022 r., C-132/20, wyrok z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in., od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo].
10. W porządku krajowym standardy niezawisłości i niezależności gwarantuje Konstytucja oraz ustawy, a wyrażają się one przede wszystkim w gwarancji nieusuwalności sędziów z urzędu i znaczeniu aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP. Akt powołania kształtuje status sędziego. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału

Konstytucyjnego kompetencja w zakresie powoływania sędziów jest w świetle art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji traktowana jako uprawnienie osobiste (prerogatywa) Prezydenta (sfera jego wyłącznej gestii i odpowiedzialności), a także rola ustrojowa Prezydenta jako najwyższego przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej, określona w art. 126 ust. 1 Konstytucji. [postanowienie sygn. akt Kpt 1/08; wyrok TK z dnia 5 czerwca 2012 r., sygn. akt K 18/09, OTK ZU 2012 nr 6, poz. 63].

11. Ustawa doprecyzowując sposób procedowania w zakresie urzeczywistnienia każdego z etapów wskazanych w art. 179 Konstytucji, nie może dotyczyć bezpośrednio kompetencji Prezydenta w zakresie powoływania sędziów. Art. 179 Konstytucji stanowi samodzielną i wystarczającą (kompletną) podstawę prawną wykonywania prerogatywy jako aktu urzędowego Prezydenta. (postanowienie TK z 19 czerwca 2012 r., sygn. akt SK 37/08, OTK-A 2012 Nr 6, poz. 69; zob. także postanowienia NSA z 9 października 2012 r., sygn. akt I OSK 1874/12, oraz sygn. akt I OSK 1875/12; postanowienie NSA z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt I OSK 858/17).
12. Realizacja przez Prezydenta jego kompetencji „może być dookreślona w ustawach, jednakże pod warunkiem zachowania wyrażonej w art. 8 ust. 1 Konstytucji zasady nadrzędności Konstytucji“. Za nieprzekraczalne ramy ustawowej regulacji procedury powoływania sędziów przez Prezydenta Trybunał uznał „istotę prezydenckiej prerogatywy w zakresie powoływania sędziów“ (K 18/09).
13. Wbrew twierdzeniom Skarżących wyrok TSUE w żadnej z rozpoznanych spraw nie uznał, iż sędziowie powołani przez Krajową Radę Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani przez Sejm większością 3/5 ustawowej liczby posłów *ad limine* są powołani niezgodnie z prawem, przez co orzeczenia zapadłe z ich udziałem należy uznać za zapadłe z naruszeniem przepisów prawa.
14. Uprawnienia KRS wynikają wprost z Konstytucji i w świetle orzecznictwa TK zawarte w niej normatywne podstawy są wystarczające do jej funkcjonowania, a kolejne ustawy jedynie konkretyzują jej kompetencje. W obecnym stanie prawnym nie ma też procedury umożliwiającej dokonywanie oceny legalności składu osobowego Krajowej Rady Sądownictwa. Skład ten jest ukształtowany w oparciu o przepisy konstytucyjne (art. 187 ust. 1 Konstytucji). Zgodnie z art. 187 ust. 4 Konstytucji, ustrój, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa. Oznacza to, że wyłącznie podstawy prawne kreowania składu Krajowej Rady Sądownictwa, i to wyłącznie w odniesieniu do członków pochodzących z wyborów, mogą być jedynie poddane kontroli konstytucyjności przed Trybunałem

Konstytucyjnym, gdyż będzie to kontrola zgodności ustawy z Konstytucją. W odniesieniu do obecnie obowiązujących procedur w tym zakresie, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25 marca 2019 r., sygn. akt K 12/18 (OTK ZU 2019, poz. 17), uznał zgodność z Konstytucją przepisów dotyczących procedury wyboru sędziów – członków KRS. Potwierdził zatem domniemanie konstytucyjności tego procesu. Do czasu jego uchylecia przez ustawodawcę lub obalenia domniemania konstytucyjności stosownych przepisów przez TK – podstawy prawne tego wyboru nie mogą być kwestionowane w procesie stosowania prawa na żadnym poziomie, ani krajowym, ani międzynarodowym.

15. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że to model wyboru członków – sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa w obowiązującej do 2018 r. procedurze, zakładającej wybór tychże członków wyłącznie przez sędziów została uznana za niezgodną z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 czerwca 2017 r., sygn. akt K 5/17 (OTK 2017 poz. 48). Obecny model wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa gwarantuje najwyższy mandat demokratycznego wyboru większością 3/5 ustawowej większości sejmowych głosów. Zgodnie z art. 11a ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 269), podmiotami uprawnionymi do zgłaszania kandydatów na członków KRS jest: (1) grupa 2.000 pełnoletnich obywateli oraz (2) grupa 25 sędziów, z wyłączeniem sędziów w stanie spoczynku.

VIII.

Brak zastosowania art. 8 ust. 1 Konwencji do spraw Skarżących

1. Artykuł 8 ust. 1 Konwencji reguluje prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania oraz korespondencji. Zarządzenia nr A-0001-212/2 Prezesa Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 29 października 2021 r. oraz zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 lutego 2022 r. sygn. DNA-VII.5510.3.2022 w sprawie przerwy z czynnościami orzecznymi dotyczy wykonywania czynności zawodowych wynikających z piastowania urzędu sędziego. Ich następstwem nie była zatem ingerencja w prawo Skarżących do poszanowania życia prywatnego w rozumieniu art. 8 ust. 1 Konwencji.

IX.

Ustawowa podstawa czynności podejmowanych wobec Skarżących

1. Wbrew twierdzeniom Skarżących zarządzenia nr A-0001-212/2 Prezesa Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 29 października 2021 r. oraz zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 lutego 2022 r. sygn. DNA-VII.5510.3.2022 w przedmiocie natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych Skarżących posiadały ustawową podstawę prawną określoną w art. 130 § 1 upusp. Zgodnie z nim zarządzenie natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych sędziego może nastąpić jedynie w dwóch sytuacjach. Pierwszej, gdy sędziego zatrzymano z powodu schwytania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa umyślnego oraz drugiej jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego wymaga tego powaga sądu lub istotne interesy służby. Szczególny charakter ww. zarządzenia wyraża się zarówno w określeniu maksymalnego terminu, w przeciągu którego sędzia jest zawieszony w realizacji obowiązków służbowych, a także w niejako „automatycznej” kontroli zasadności jego wydania przez sąd dyscyplinarny. Zgodnie z art. 130 § 3 upusp w terminie trzech dni od wydania omawianego zarządzenia, prezes sądu albo Minister Sprawiedliwości obowiązany jest zawiadomić o tym fakcie sąd dyscyplinarny. W następstwie powyższego sąd dyscyplinarny niezwłocznie, nie później niż przed upływem terminu, na który przerwa została zarządzona, wydaje uchwałę o zawieszeniu sędziego w czynnościach służbowych albo uchyla zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności.
2. Powyższa konstrukcja prawna ma na celu nie tylko ograniczenie nadużywania przez uprawnione podmioty (prezesów sądów i Ministra Sprawiedliwości) prawa do wydania ww. zarządzenia, ale również gwarantuje, że jego każdorazowe wydanie będzie objęte kontrolą sądu dyscyplinarnego. Kontrola zasadności wydania omawianego zarządzenia następuje z urzędu. Zgodnie z art. 131 § 4 upusp od uchwały sądu dyscyplinarnego wydanej w związku z (uprzednim) zarządzeniem natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych tj. uchwały zawieszającej sędziego w czynnościach służbowych zainteresowanemu sędziemu przysługuje środek odwoławczy w postaci zażalenia, co dodatkowo gwarantuje, iż czynności podejmowane w tego rodzaju sprawach nie będą miały arbitralnego charakteru.
3. Odnosząc się do przesłanek, warunkujących wydanie zarządzenia, o którym mowa w art. 130 § 1 upusp., należy wskazać, że odsunięcie sędziego od wykonywania

obowiązków służbowych ma charakter czasowy i jest związane z podejrzeniem popełnieniem przez sędziego przestępstwa albo czynu stanowiącego podstawę do wszczęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej. Powyższe potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 lutego 2002 r., sygn. SNO 1/01 (LEX nr 470187), uznając że: „zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych następuje fakultatywnie (...) jego istotą jest czasowe odsunięcie sędziego od wykonywania zadań służbowych w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości na zajmowanym stanowisku służbowym z uwagi na między innymi dokonany przez niego czyn.”

4. Z postanowienia wydanych przez Skarżące wynika, że zakwestionowały one prawo do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez dotychczasowego sędziego. Powodem przyjęcia przez Skarżące wskazanego w orzeczeniach stanowiska było zakwestionowanie istnienia stosunku służbowego sędziego oraz ocena legalności wyboru sędziowskiej części członków Krajowej Rady Sądownictwa. Skarżące zignorowały wyrok TK z dnia 4 marca 2020 r. w sygn. akt P 22/19. Wobec Skarżących zostały wszczęte czynności wyjaśniające lub postępowanie dyscyplinarne. Powyższe zdarzenia stanowiły podstawę do zastosowania art. 130 § 1 upusp – uprawniającego Prezesa Sądu lub Ministra Sprawiedliwości do odsunięcia Skarżącej od wykonywanych obowiązków służbowych.
5. *Ratio legis* określonego w art. 107 § 1 pkt 3 upusp przewinienia dyscyplinarnego polegającego na kwestionowaniu przez danego sędziego istnienie stosunku służbowego innego sędziego, skuteczności jego powołania, lub też umocowania konstytucyjnego organu władzy publicznej jest troska o zapewnienie bezpieczeństwa prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez uniemożliwienie kwestionowania statusu sędziów.

X.

Podsumowanie

1. **Artykuł 6 ust. 1 Konwencji nie miał zastosowania do postępowań w sprawach ww. Skarżących, w odniesieniu do zarządzenia natychmiastowej przerwy w czynnościach służbowych Skarżących;**
2. **W toku postępowania Skarżące miały zagwarantowane prawo do sądu wraz z wszystkimi konsekwencjami procesowymi z tego wynikającymi, a na skutek braku wydania orzeczenia (uchylającego zarządzenie o przerwie w czynnościach służbowych) nie doznały one żadnego uszczerbku, gdyż z upływem 30 dni zarządzenie wygasło ex lege.**

3. **Niezależnie od faktu, że art. 6 ust. 1 Konwencji nie ma zastosowania do spraw Skarżących, postępowanie przed Izłą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego nie naruszało prawa Skarżących do niezależnego i niezawisłego sądu ustanowionego ustawą;**
4. **Skarżącym zapewniono wszelkie standardy w postępowaniu przed Izłą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, zgodnie z wymogiem jaki w odniesieniu do spraw karnych i cywilnych przewiduje art. 6 ust. 1 Konwencji;**
5. **W sprawach Skarżących nie doszło do naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego w rozumieniu art. 8 ust. 1 Konwencji w związku z natychmiastową przerwą w czynnościach służbowych;**
6. **Ze względu na fakt, iż sprawy Skarżących nie dotyczyły sfery życia prywatnego art. 8 Konwencji nie ma do nich zastosowania. Wszystkie działania podejmowane w sprawach Skarżących miały ustawową podstawę prawną.**
7. **Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega, że postępowania dyscyplinarne wobec sędziów trwają przewlekle, ale jest to skutkiem orzeczeń międzynarodowych trybunałów, w tym zwłaszcza postanowieniem TSUE z dnia 8 kwietnia 2020 w sprawie C-791/19 R zobowiązującym Rzeczpospolitą Polskę do zawieszenie przepisów dotyczących właściwości Izby Dyscyplinarnej.**